

Täysistunto

Torstai 15.2.2024 klo 16.00—17.26

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi pilaantuneiden alueiden puhdistamisen tukemisesta annetun lain 12 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 96/2023 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ympäristövaliokuntaan. — Ministeri Mykkänen, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.59 Ympäristö- ja ilmastoministeri Kai Mykkänen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on hallituksen esitys pilaantuneiden alueiden puhdistamisen tukemisesta annetun lain muuttamisesta. Pääasiallisena sisältönä säädettäisiin asiasta vastaavan Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen vastuulle kuuluvan alueiden pilaantuneisuuden selvittämisen ja puhdistamisen järjestämistä koskevan tehtävän kustannusten jakamisesta ja niin sanotun järjestämistehtävän piiriin pääsemisen kynnyksen määrittämisestä. [Hälinää]

Puhemies Jussi Halla-aho: Ministeri, odotatteko hetken? — Hyvät edustajat, pyydän käymään muut keskustelut istuntosalin ulkopuolella, kiitos. — Olkaa hyvä, ministeri.

Kiitoksia! — Käytännössä kustannukset jaettaisiin nykyistä tarkoituksenmukaisemmassa suhteessa ottaen huomioon terveydelle tai ympäristölle aiheutuvan vaaran tai haitan vakavuus tai todennäköisyys, toimen kiireellisyys, toimeen saadut muut julkiset varat ja muut näihin rinnastettavat seikat. Ja jos kustannukset jaetaan, järjestämiseltä ei edellytettäisi enää välttämättömyyttä kuten aiemmin, kun kustannuksia ei ole jaettu aiheuttajan kanssa.

Kustannusten jaosta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Ely-keskuksen osuus olisi maksimissaan puolet selvittämisen ja 40 prosenttia puhdistamisen kustannuksista. Pirkanmaan ely-keskus voisi kuitenkin edelleen vastata kustannuksista kokonaan, jos se olisi välttämätöntä yleisen ympäristöedun kannalta tai jos pilaantuneisuudesta aiheutuisi tai uhkasi aiheutua erityisen vakavaa vaaraa tai haittaa terveydelle.

Järjestämistehtävä näin muunnettuna on erityisen tärkeää pienille kunnille, joilla ei ole resursseja tai osaamista usein hoitaa hankkeita itse. Muutos parantaa niiden mahdollisuutta, siis pienten kuntien mahdollisuutta, saada Pirkanmaan ely-keskus järjestämään selvittäminen tai puhdistaminen, sillä järjestämisen edellytykset kevenevät ja useampi kohde saadaan sen piiriin, kun kustannuksia voidaan jakaa aiheuttajan kanssa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 6/2024 vp

Esityksessä ei ehdoteta muutoksia valtion määrärahoihin. Tukiviranomaisena toimivan Pirkanmaan ely-keskuksen saamat määrärahat eivät siten kasvaisi, mutta niitä saataisiin jaettua useampiin kohteisiin, mikä lisäisi määrärahan vaikuttavuutta.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1. toukokuuta 2024.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia, ministeri. — Edustaja Koponen, olkaa hyvä.

17.01 Ari Koponen ps: Arvoisa puhemies! Suomen ehdoton voimavara on kaunis, ainutlaatuinen ja puhdas luontomme. Se on kuin aarreaitta, jonka oven avatessa jokainen harju, järvi ja joenpenkan vieressä loistava kukka kertoo omaa tarinaansa.

Käsittelyssä oleva pilaantuneiden alueiden puhdistamisen tukemisesta annetun lain muutos on oikein tervetullut ja tärkeä. Kynnystä ollaan madaltamassa siten, että on helpompi päästä pilaantuneiden alueiden selvittämisen ja puhdistamisen piiriin. Tukilain muutoksella siis pyritään tehostamaan puhdistuksen järjestämistä merkityksellisimpiin kohteisiin. Esityksessä säädetään lisäksi kustannusten jakamisesta, joka nopeuttaisi pilaantuneiden alueiden puhdistusta ja olisi valtiontalouden näkökulmasta viisaampaa. Tätä voi hyvillä mielin olla kannattamassa.

Puhemies! Pidetään huolta kauniista ympäristöstämme, ja menkäämme kaikki nauttimaan neljästä vuodenaikastamme ja niiden vaihteluista. Mieli lepää luonnossa, ja luonnossa tulee väkisinkin liikuntaakin, mikä on meidän kaikkien kannalta varsin tärkeää.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Heinonen, olkaa hyvä.

17.02 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Hyvä ministeri! Hyvät edustajakollegat! Meillä on käsittelyssä hyvin tervetullut esitys pilaantuneiden maiden puhdistamisen tehostamiseksi ja näiden toimenpiteiden vauhdittamiseksi. Vuosittain meillä Suomessa tehdään — jos oikein muistan — asunto- ja ympäristöjaoston kokouksista noin kolmisen sataa näitä niin sanottuja PIMA- eli pilaantuneiden maiden puhdistuspäätöksiä, ja tutkimukset ja puhdistukset vievät vuositasolla rahaa tuollaisen vajaan 100 miljoonaa, 50—100 miljoonaa euroa. Yhden ison saha-alueen puhdistaminen saattaa maksaa toistakymmentä miljoonaa euroa. Esimerkiksi UPM:n Penttilän sahan alueen puhdistaminen piti sisällään 900 000 tonnin maavaihdon, joka maksoi noin 14,5 miljoonaa euroa. Meillä on iso määrä vanhoja huoltoasemien alueita, jotka ovat edelleen läpikäymättä, ja myös vanhoja kaato- paikkoja, joiden tilanteesta ei ole tarkkaa tietoa. On ollut hyvä, että Pirkanmaan elylle nämä toimet on keskitetty nyt jo kohta kymmenen vuoden ajan vuodesta 2016 lähtien.

Tämä uudistus on mielestäni hyvä ja kannatettava. Tässä selkeytetään tätä kustannusten jakoa ja pyritään myös siihen, että saataisiin näitä hankkeita enempi eteenpäin.

Ministeri totesi, että aiheuttajan kanssa pyritään jakamaan näitä kustannuksia, mutta, arvoisa ministeri, aika monissa tilanteissa on se, että aiheuttaja ei ole enää maksamassa aiheuttamaansa ongelmaa. Kysyisin, minkälaista keskustelua on käyty. Meillä on Öljysuojarahasto, johon kerätään koko ajan varoja sen varalle, että sattuu joku onnettomuus, missä tarvitaan isoja puhdistustoimenpiteitä. Olen nostanut saman ajatuksen esille myös kaivos-ten kohdalla, missä usein käy niin, että kaivoksesta rikkaudet viedään maailmalle ja sitten konkurssin myötä jälkityö jää veronmaksajille, ja valitettavasti näissäkin nyt näyttää siltä, että aika monissa kohteissa ei enää löydy sitä aiheuttajaa kantamaan sitä omaa vastuuta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 6/2024 vp

Kysyisin ympäristöministeri Mykkäselä: onko käyty keskustelua, että tulevaisuuden varalta löydetäisiin keinoja myös ennalta ehkäisten kerätä esimerkiksi tällaista jonkunlaisia suojarahastoa, mistä tämäntyyppisiä ongelmia voitaisiin jatkossa ratkoa niin, että ne eivät kaatuisi yksin veronmaksajien piikkiin?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mikkonen, Krista, olkaa hyvä.

17.05 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Tämä lakiesitys, mikä nyt on käsittelyssä, on sinänsä ihan tervetullut ja nimenomaan mahdollistaa sen, että pystyisimme paremmin kartoittamaan niitä pilaantuneita maita, ja myös osoittaa siihen rahoitusta. Mutta toki rahoitushan on varsin vähäinen, mitä näille pilaantuneille maille osoitetaan, ja sitä on myös nyt vähennetty viime kaudesta, ja kuitenkin tarve on suuri.

Tässähän on kyse nyt niistä maista, joille ei löydy maksajaa. Eli nämä ovat niitä kohteita, jotka kaatuvat yhteiskunnan syliin, esimerkiksi johtuen siitä, että toimija on konkurssissa tai on joitain tällaisia vanhoja keissejä, joille maksajaa ei löydy. Ja sen takia on aivan ensiarvoisen tärkeää, että me huolehdimme, että tämä saastuttaja maksaa -periaate, aiheuttaja maksaa -periaate on entistä laajemmin aina kaikissa ympäristökysymyksissä läsnä. Siksi on tärkeää, että me kehitämme niitä työkaluja, me kehitämme niitä keinoja, millä me varmistamme, että erityisesti semmoissa tapauksissa, missä tiedämme, että on riski, että aiheutetaan maaperän pilaantumista, tai tiedämme, että toiminta sinänsä aiheuttaa erilaisia ympäristöongelmia, se aiheuttaja joutuu niistä kantamaan itse sen vastuun. Esimerkiksi tällaiset luontohaitat on jo hinnoiteltu, jolloin totta kai se sitten näkyy myös esimerkiksi yrityksen tuotteiden hinnoissa ja varmasti loppupelissä menee sitten kuluttajankin maksettavaksi. Mutta silloin me teemme näkyväksi sen haitan, mitä aiheutamme ympäristölle. Koska nämä kaikki ympäristölle haitalliset toimet tietysti syövät sitä meidän yhteistä luontopääomaamme, joka taas on kaiken toimintamme perusta ja joka sitten hyödyttää meitä monella muulla tavalla alkaen tietysti ihan terveyshyödyistä, ruokaturvasta, omavaraisuudessa monen asian suhteen tai siinä, että pystymme hyödyntämään ympäristöä ja luontoa, kun teemme sen kestävästi.

Tähän liittyen haluaisinkin kysyä, mitä sellaisia konkreettisia toimia hallituksella on, jotta me varmistamme sen, että saastuttaja maksaa-, aiheuttaja maksaa -periaate on käytännössä aina läsnä, jotta pystymme välttämään tämäntyyppisiltä tilanteilta, joka tässä lainsäädännössä on kyseessä, että sitten kulut tulevat yhteiskunnan maksettaviksi.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Autto, olkaa hyvä.

17.08 Heikki Autto kok: Arvoisa herra puhemies! Kiitos ministeri Mykkäselle tämän lakiesityksen esittelemisestä. Tämä on varmasti hyvä ja vie eteenpäin sitä tavoitetta, että saastuneita maita puhdistetaan, mikä lisää tietysti sitten maankäytön monipuolisia mahdollisuuksia niissä kohteissa, joissa se muuten estyisi siksi, että maat ovat saastuneet. Tämä on varmasti hyvä asia. Ja juuri kuten lain perusteluissakin tuodaan esiin, meillä on vaikkapa pienempiä paikkakuntia, joissa on aiemmin sijainnut tiettyä jalostavaa teollisuutta, esimerkiksi sahalaiteksia, joitten jäljiltä tällaisia kohteita on, ja paikallisilla yhteisöillä ei sinänsä olisi välttämättä voimavaroja sitten omin päin huolehtia niistä.

Arvoisa puhemies! Mutta ehkä tässä laajentaisin aavistuksen verran keskustelua, ja ehkä ministerikin, jos haluaa, voi asiaa reflektoida. Kun tätä kohteiden puhdistamista tehdään,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 6/2024 vp

niin ei pitäisi olla niin, että se saastunut maa-aines poistuu sieltä puhdistettavasta kohteesta läjitettäväksi jonnekin muualle, vaan ihan oikeasti tapahtuu sitten sen maa-aineksen puhdistaminen, ja tähän tietysti pitäisi olla riittäviä insentiivejä.

Ja kuten edellä kyselytunnillakin kuulumme, Suomessa olosuhteiden pakosta tullaan veroja kiristämään, kun julkisen taloutemme tila on niin heikko, niin mietin sitä, että voisiko esimerkiksi tällaisen saastuneen maan jäteverotuksen laajentamisella saada paitsi valtiolle tuloja niin myös meidän puhdistusteknologialle uusia mahdollisuuksia Suomessa lisätä toimintaa, tehdä tuotekehitystä, ja siten tekisimme välttämättömyydestä hyveen. Eli kun näitä saastuneita kohteita puhdistamme, niin niistä tulee entistä enemmän liiketoimintaa Suomeen, mikä tuo työtä ja toimeentuloa, verotuloja, ja sitä kautta sitten myös yritykset kehittäisivät koneita, laitteita ja työmenetelmiä, joilla sitten pystyisimme tekemään myös tuonne muualle Eurooppaan ja kauemmaskin maailmalle tällaista ympäristöosaamisen vientiä, jossa Suomella eittämättä osaamista olisi, ja jolle on myös varmasti tilausta maailmalla. Eli kysyisin tätä ministeriltä, vaikka hän ei itse veroista päätäkään, mutta oman toimialansa näkökulmasta, että olisiko tässä ajatusta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Suhonen, olkaa hyvä.

17.11 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Olemme nyt tärkeän asian äärellä. Näitä pilaantuneita maa-alueita löytyy Suomesta yllättävän paljon ja tulee löytymään. Käytän tilaisuutta hyväkseni nostaakseni huomion kohteeksi kaksi käytännön tilannetta pilaantuneista tai saastuneista maista. Ja toivon, kun ministeri on paikalla, saada mahdollisesti valaisua asiaan ja muutoinkin antavan evästystä valiokuntakäsittelyyn.

Varkauden Savonmäessä on käyty herättävää kirjeenvaihtoa viranomaisten ja alueen asukkaitten välillä. On käynyt ilmi, että omakotitaloja on rakennettu vanhan kaatopaikan päälle. Luen sen ohjeen toimista, joka on tullut ely-keskukselta: ”Kysyitte kaivamisesta syntyneiden kaivantojen täyttämisestä kiinteistöllänne. Aiemmassa Pohjois-Savon ely-keskuksen teille antamassa vastauksessa mainittu syntyneiden kaivantojen täyttäminen puhtaalla maa-aineksella on suositus. Toki halutessanne kaivannot voi jättää aukikin. Syntyneisiin kaivantoihin ei kuitenkaan saa laittaa niissä aiemmin ollutta maa-ainesta.” Tämä on aika kryptinen tilanne, ja nyt siis kyseessä on alue, jota ei ole luokiteltu pilaantuneeksi, alue, jolla ei ole todettu kunnostamisen tarvetta. Arvoisa ministeri, löytyykö tästä esityksestänne helpotusta tällaiseen tilanteeseen? Ja saako tällaiseen tilanteeseen Pirkanmaan elyiltä varkaute lainan korvausta, kun vielä näytteitäkin pitäisi ottaa konsultin toimesta?

Arvoisa herra puhemies! Sitten haluaisin kysyä täsmätoimista, joissa kaivostoiminnalla on pilattu kokonaisen kunnan taloustilanne, ja kunnostuksen tarvetta riittää. Miten esimerkiksi Outokummun tapaus olisi mielestänne syytä hoitaa? Onko sekin jonossa Pirkanmaan elyissä, vai olisiko joku tehokkaampi tapa valtion budjetin korvamerkittyjen määrärahojen kautta täsmätoimiin? Näillä kahdella esimerkillä haluan evästää valiokuntaa, kun laki on nyt auki täällä eduskunnassa. Ja olisi hyvä, jos arvoisa ministeri voisi asiaa valaista siitä, mikä muuttuu. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Pitko, olkaa hyvä.

17.13 Jenni Pitko vihr: Arvoisa puhemies! Tämä pilaantuneiden alueiden puhdistamisen tukemisesta annetun lain laajennus johtaa varmasti siinä mielessä julkisten varojen parem-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 6/2024 vp

paan käyttöön, että tulee olemaan yhä useampia alueita, mistä valita kaikista tehokkaimmat kohteet, mitkä sillä julkisella rahalla jatkossa rahoitetaan, eli siis yhä useampia kohteita voi päästä tai voi hakea tähän pilaantuneiden maiden puhdistamisen rahoitukseen, ja se on varmasti positiivinen asia — joskin täytyy huomioda, että rahasumma ei ole sinänsä kasvamassa. Toki tässä voi myös käydä niin, että jaetaan niukkuutta, jos vaikka yksi iso uusi hanke, joka ei aikaisemmin tässä olisi päässyt tämän 100 prosentin korvauksen piiriin, tulee semmoiseen pääsemään ja rahat sidotaan siihen useammaksi vuodeksi. Mutta joka tapauksessa ajattelen, että tämä valinnanvaran ja näiden kohteiden laajentaminen on järkevää. Tämä niukka rahamäärä kannattaa käyttää kaikista järkevimpiin ja parhaisiin kohteisiin.

Jäin kuitenkin miettimään, kun tässä salissa nousi keskustelussa tämä aiheuttaja maksaa-periaate. Sitä toki näin jälkeensä toivomme, kun joudumme tähän yhteisiä rahoja pulittamaan, että olisipa aikoinaan saatu se, joka tietoisesti tai tiedostamatta tätä ympäristön pilaantumista on aiheuttanut ja siitä todennäköisesti taloudellisia hyötyjä saanut, maksamaan myös tietenkin itse sen aiheuttamansa haitan. Siitä tavallaan ajatuksen johdankin tähän päivään, että meidän tulee myös miettiä meidän omaa toimintaamme tänä päivänä, että emmehän me aiheuta nyt olevalla lainsäädännöllä tai ihmistoiminnalla tässä Suomen luonnossa sitä, että me jättäisimme tuleville sukupolville maksettaviksi sellaisia saastuneita maita tai kenties ilmaa, jonka korjaaminen myöhemmin tulee vielä kalliimmaksi tai olisi oikeudenmukaisempaa maksaa nyt. En voi olla ajattelematta siksi tätä nykyistä ilmastopolitiikan tilannetta, missä me tiedämme, että me päästämme erityisen paljon ihmistä kohti Suomessa hiilidioksidia ilmaan tämän meidän oman ihmistoimintamme vuoksi, kun tiedämme, että sen korjaaminen myöhemmin tulee kalliimmaksi kuin se, että me nyt ennaltaehkäisisimme niitä päästöjä. Ehkä kysymys ministeri Mykkäselä: tuletteko tarkastelemaan myös hallituksen päätöksiä ja toimintaa tästä näkökulmasta, että voimme ennaltaehkäistä tehokkaammin tuleville sukupolville jättämääme ilmasto- ja ympäristökuormaa?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Rantanen, Piritta, olkaa hyvä.

17.16 Piritta Rantanen sd: Puhemies! Erittäin tärkeää keskustella tästä pilaantuneiden alueitten puhdistamisen tukemisesta. — Niin kuin tässä ministeri kertoi, tämä kustannusten jako muuttuu niin, että 40 prosenttiakin puhdistamisesta ely voi maksaa, ja erityisen vaaran ollessa se voi olla myös kokonaan. Ne ovat varmaan aina sellaisia tilanteita, jotka aiheuttavat paljon keskustelua ja huolettavat ja puhuttavat, ja ne ovat yleensä hyvin julkisia ja niistä löytyy jos jonkinlaisia mielipiteitä, mutta niillä ihmisillä, joita se koskee, se huoli on erittäin suuri. Tämä asettaa vielä epäarvoiseen asemaan sitten ne yritykset ja toimijat, jotka toimivat oikein ja jotka noudattavat sääntöjä ja huolehtivat asioistaan, ja sitten ne, jotka eivät toimi, voivat saada tästä etua. Niin kuin edustaja Mikkonen tässä sanoi, meidän täytyisi erityisesti pitää huolta saastuttaja maksaa-periaatteesta.

Omalla paikkakunnallani on käynnissä tilanne, jossa Jämsässä toiminut yritys kasasi tontilleen aivan valtavat määrät luvattomia jätevuoria ja nyt on mennyt sitten konkurssiin eikä pysty maksamaan niiden jätevuorien siivousta. Yrityksellä on yli seitsemän miljoonan euron velat, ja tämän jätevuoren siivoamisen on arvioitu maksavan noin kaksi miljoonaa euroa. Alun perin toiminnalle asetettu vakuusarvo on ollut 20 000 euroa. Tässä on aikamoinen ristiriita siitä, kenellä se vastuu on, onko se kaupungilla, onko se sillä toimijalla, onko se tontin omistajalla, onko se elyllä vai kenellä se on, ja tässä ketjussa on mukana niin

Pöytäkirjan asiakohta PTK 6/2024 vp

monta toimijaa, että itseäni kiinnostaa, mitä näissä tilanteissa meillä olisi opittavaa ja mitä me voisimme tehdä toisella lailla. Nyt ei ole siis kyse sellaisesta, että olisi tehty kymmeniä vuosia sitten, vaan nämä ovat tapahtuneet ihan näitten vuosien aikana. Ovatko ne viranomaisketjut meillä aidosti selvillä, niin että tietääkö jokainen toimija, kenellä se vastuu on, ja pystyttäisiinkö me esimerkiksi tällaisten vakuusarvojen kautta toimimaan näissä paremmin, vai onko se niin, että se estää sitten aidosti myös kehittyvien yritysten toiminnan kehittymistä? Miten ministeri ajattelee näistä, että kuinka me voisimme toimia paremmin ja kuinka viranomaistoiminta pystyisi näissä asioissa nimenomaan ennakoimaan, jotta me emme joutuisi näitten suurien jätevuorien keskellä ihmettelemään?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Niemi, olkaa hyvä.

17.18 Veijo Niemi ps: Arvoisa herra puhemies! Sattumalta, kun mainitaan Pirkanmaan ely, niin olen sieltä Pirkanmaalta, ja semmoinen esimerkkitapaus arvoisalle ministerille. Siellähän aikanaan oli Hervannassa tämmöinen valtaisa jättikaatopaikka, suorastaan vuori. Siinä ei ole tänä päivänä enää vuosikymmeniin ollut mitään. Tänä päivänä sen kaatopaikan päällä on poliisikoulun ajoharjoittelurata ja riittävästi oletettavasti maata. Mutta nyt meillä oli käsittelyssä paikallisessa elinvoima- ja osaamislautakunnassa, kun sen lähi-alueella on tämä Hervannan kampus, elikkä lukio- ja ammattikouluopetusta ynnä muuta, ja sinne olisi tarkoitus lisärakentaa, mutta se estyykin nyt sen takia, kun maaperätutkimuksissa on havaittu, että valuma-alueena ne kaikki alueet ovat pilaantuneet. Miten tällaiset tulisi käsitellä? Kaatopaikkaahan ovat aikanaan käyttäneet kymmenet tuhannet eri firmat ja yksityiset ynnä muut. Se vastuukysymys on varmasti häipynyt jo avaruuteen aikaa sitten. Mutta millä tavalla tässä sitten toimitaan, kun ei pystytäkään enää suunniteltuja rakennuksia rakentamaan sinne Tredun kampuksen alueelle, kun onkin todettu, että se on valuma-alueita ja kaikki maat ovat pilaantuneet? — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kivelä, olkaa hyvä.

17.19 Mai Kivelä vas: Arvoisa puhemies! Kiitos ministerille esittelystä, ja kiitos hyvistä puheenvuoroista, joita täällä on aikaisemmin pidetty.

Oikeastaan kaksi lyhyttä huomiota. Ensinnäkin tähän esitykseen: Myös itse näen, että on hyvä asia, jos me pystytään tätä samaa pottia jakamaan useammalle taholle ja näin myös useampaan kohteeseen. Sitä kautta tietenkin ajatus on se, että silloin tämä tuen vaikuttavuus kasvaisi ja sitä kautta ympäristön tila myös paranisi.

Mutta halusin oikeastaan vielä komppata tätä, mikä nousi täällä esille edustaja Pitkon toimesta, eli kun nostettiin esille tämä rinnastus ilmastonsaastumiseen, niin mielestäni se oli hyvä rinnastus. Esimerkiksi kun katsotaan, niin komissio on arvioinut, että EU:n tasolla viimeisten viiden vuoden aikana on aiheutunut ilmastomuutoksen tuhoista johtuen 170 miljardin euron taloudelliset vahingot pelkästään EU-tasolla. Ja valitettavasti totuushan on se, että eivät niitä kustannuksia maksa saastuttaja aiheuttaa -periaattella ne, jotka näitä päästöjä aiheuttavat. Toki on hyvä, että meillä on päästökauppa ja näin, että tätä pyritään viemään eteenpäin, mutta jos nämä todelliset kustannukset osoitettaisiin heille, joille ne pitäisi osoittaa, niin aika eri kustannustasossa liikuttaisiin. Eli pidän ihan hyvänä, jos ministeri haluaa kommentoida tätä kysymystä, joka täällä esitettiin. — Kiitos.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 6/2024 vp

17.22 Ympäristö- ja ilmastoministeri Kai Mykkänen: Arvoisa puhemies! Hyvät edustajat! Hyviä huomioita. Ilmeisesti olemme varsin yksimielisiä siitä, että esitys on tarpeellinen. Sinänsähän tämä esitys on lähtenyt vireille itse asiassa nimenomaan Pirkanmaan ely-keskuksen omasta aloitteesta ja on ollut lausuntokierroksellakin jo viime keväänä. Siis valmistelu on käynnistetty edellisen hallituksen aikana, ja viedään tätä varmaan nyt laajalla rintamalla eteenpäin. Ympäristövaliokunta voi vielä tarkastella sitten tarkennuksia tähän.

No, tässä on useampi edustaja — erityisesti edustajat Heinonen, Mikkonen, Rantanen, ainakin heidät huomasin — nostanut keskustelua nimenomaan siitä ymmärrettävästä kysymyksestä, miten aiheuttaja maksaa -periaate voisi toteutua paremmin tilanteissa, joissa aiheuttaja on mennyt nurin tai poistunut lainkäyttöalueelta tilanteessa, jossa sitten pitäisi korjata, tai on muita syitä, joiden takia tähän ei päästä. No, yksi tapa on ympäristövahinkorahasto, joka on säädetty siten, että se tulee voimaan nyt seuraavan vuoden tammikuusta lähtien ja korvaa samalla vanhaan Öljysuojarahastoon liittyvät toiminnot. Kuitenkin on niin, että tämä nyt käsillä oleva pilaantuneiden maa-alueiden puhdistamista säätelevä lainsäädäntö ja ympäristövahinkorahasto eivät ole lähtökohtaisesti päällekkäisiä, vaan pilaantuneiden maa-alueiden osalta viimesijainen vastuu toimijan itse ollessa ei-korjaamassa tätä asiaa on kunnalla. Silloin sinänsä ympäristövahinkorahastosta taas sitten toimija ei joko ole paikalla hakemassa tai ei voikaan hakea tukea. Eli ympäristövahinkorahasto on tietysti yksi tapa, jossa nimenomaan rahastoidaan näitä varoja siltä varalta, että toimijoilla ei sitten tarpeen tullen ole varoja. On ihan hyvä kysymys, voitaisiinko jatkossa tarkastella esimerkiksi pilaantuneiden maa-alueiden korjaamista koskevan lain eli tämän nyt kyseessä olevan lain ja ympäristövahinkorahaston rajapintoja uudelleen niin, että toimijat sitten laajemmin rahastoisivat varoja mahdollisiin tuleviin tarpeisiin.

Edustaja Autto kysyi pilaantuneen maa-aineksen käsittelystä: eihän ongelmaa vain siirretä paikasta toiseen, vaan todella puhdistetaan, ja miten tähän voitaisiin vaikuttaa? Saastuneen maan jäteveropohja on jälleen hyvä kysymys, ja myös hallitusohjelmassa on linjattu jäteveropohjan laajentamisen selvittämisestä. Tämä oli jo hallitusneuvotteluissa esillä. Siinähan puhutaan aika isoista tonnimääristä nimenomaan Suomessa, kun mietitään erilaisia maa-aineksia, jotka jätteenä siirtyvät. Se ei ole teknisesti ihan helppoa, mutta valtiovarainministeriössä on hanke, jossa tämä jäteveropohjan laajentaminen on tarkastelussa.

Täällä erityisesti edustaja Suhonen kysyi, voiko nyt sitten vähän vähemmänkin pahasti pilaantuneet maat päästää käsittelyyn tämän lain nojalla. Juuri tämä tässä on tarkoitus ja ely-keskuksen aloite, että muuttamalla mahdollisuutta niin, että kustannuksia voidaan jakaa kunnan ja ely-keskuksen välillä, madalletaan sitä kynnystä. Vaikka määrärahat ovat niukat ja meillä ei valtiona ole lisää rahaa laittaa, niin voitaisiin käsitellä astetta matalammalla kynnyksellä niin, että osa rahasta tulee valtionavustuksen kautta.

Ja tässä sitten edustajat Pitko ja Kivelä viittasivat ilmastovastuukysymyksiin tulevia sukupolvia kohtaan. En mene nyt niihin — puhemiehen antama aikarajakin taisi jo mennä — mutta lyhyesti voin todeta, että tietysti sukupolvien välisen oikeudenmukaisuuden takia tässä olemme Suomessa toimenpiteiden vauhdittamina menossa tilanteeseen, jossa jo vuonna 2030 fossiilipäästöt ovat 60 prosenttia pienemmät kuin mitä ne olivat vuosituhannen alussa, ja koko Eurooppa on tähtäämässä fossiilitaloudesta pois. Tämä tietysti on se syy, että vahinkoa ei tarvitsisi sitten niin paljon korjata ilmastoriskien osalta jälkeenpäin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia, ministeri.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 6/2024 vp

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ympäristövaliokuntaan.